

Folytatva a két tudós levelezésének feltárását,¹ az 1958 és 1972 közötti évek anyaga egy gondoktól nem mentes, de békésebb periódus tudósi hétköznapjairól, terveiről és megvalósult produktumairól ad számot. Házi végre publikálhat, megbecsült szerzője a Soproni Szemlének, állandó elfoglaltságot nyújtanak számára a Magyar–Zsidó Oklevéltár sorban megjelenő kötetei, amelyek közül több kizárólag az ő munkája. A Vasi Szemlében Vas megye középkori okleveleit adja közre. Mollay Károly 1956-os szerepvállalása miatt 1957-ben fegyelmet és ennek határozataként „írásos megrovást” kap, egy ideig nem utazhat, nem léptetik elő, kandidátusi védését késleltetik. A fegyelmet 1962-ben hatálytalanítják, a teljes rehabilitációra 1990 májusában kerülhet sor.² 1960-ban kandidátusi, 1975-ben nagydoktori minősítést szerez, Csatkai Endre halálát követően a Soproni Szemle főszerkesztője lesz. A két tudós leveleinek fő témája ebben az időszakban az információcsere, adatkérések, iratmásolatok és könyvek kölcsönzése, egymás munkáinak recenzeálása, a Soproni Szemle. Közös céljuk a soproni okmánytár újbóli elindítása, ami idővel nézeteltéréseik egyik okozója lesz.

Visszatérve az ötvenes évek végéhez: Mollay Károly korábbi közleményünket lezáró, 1957. március 14-én kelt levelét két év szünet követi, 1958-ból nem maradt írásos nyoma kapcsolatuknak. Míg a már említett időszak Mollay Károly számára nehézségekkel teli, Házinak hosszú publikációs szünet után 1957-ben és 1958-ban több közleménye is megjelenik. Egy nagyobb a Történeti Statisztikai Közleményekben Vas megye 1697–98. évi „népszámlálásáról”, három cikk a Soproni Szemlében, többek között az 1379. évi telekkönyvről. Emellett Burgenland fővárosában, Kismartonban közreadásában jelennek meg a *Burgenländische Forschungen* 37. köteteként Kazó István vasvári prépost 1697–98. évi *canonica visitatió*inak a mai Burgenland területére vonatkozó részei.³

1959-ből Mollaytól egy lap és két rövid levél, Házitól egy levél maradt fent. Mollay február 7-én kelt lapjából arról értesülünk, hogy Baraczka István⁴ bizonyos kódexeket vitt Házi számára Sopronba. Nem tudjuk, hogy ezek a Soproni Levéltár állományába tartoztak-e, vagy más közgyűjteményből kapta meg őket Házi másolásra. Egy mondat utal arra, hogy talán telekkönyvekről volt szó, amiken Mollay is dolgozott Verbényi

¹ Turbuly Éva: Egy tudósbarátság mérföldkövei. Mollay Károly és Házi Jenő levelezése 1938–1957 In: Soproni Szemle 67 (2013) 4. szám 373–383.

² Beválasztották az egyetem forradalmi bizottságába, valamint a bizottság tagjaiból választott küldöttség tagjaként kihozta a kádernyilvántartásokat a Felsőoktatási Minisztériumból és szétosztotta őket az illetékesek között. Mollay Erzsébet: Mollay Károly keze nyoma. Írásos és rajzos szemelvények Édesapám hagyatékából. In: Soproni Szemle 67 (2013) 4. szám 338–339., Menuš Borbála: Mollay Károly (1913–1997). In: Gedenktagung zu Ehren von Claus Jürgen Hutterer und Karl Mollay am 24. November 2000. Szerk. Manherz Károly Budapesti Beiträge zur Germanistik 38. Schriftenreihe des Germanistischen Instituts der Loránd-Eötvös-Universität Bp. 2003. 335.

³ Házi Jenő: Die kanonische Visitation des Stefan Kazo Archidiakon von Eisenburg Vasvár in Burgenlandteil des Komitates Eisenburg in den Jahren 1697–1698. Eisenstadt, 277. (Burgenländische Forschungen. Heft 37.)

⁴ Baraczka István (1908–1991) levéltáros, Budapest Főváros Levéltára munkatársa, majd 1958–1968 között igazgatója.

Lászlóval⁵ együtt. Örül a Házi által Pessler Lőrincről talált adatoknak, amelyek egy meg nem nevezett német professzort is érdekelhetnek, aki Daniel Speerrel foglalkozik.⁶ Március 4-i válaszában Házi arról ír, hogy olvasta Mollay *Ofner Stadtrecht*⁷ című munkáját, az ismertetés is elkészült róla a Szemlébe. A kötetet dicséri, szívből gratulál hozzá. A leküldött telekkönyvet átnézte, de 1533 után alig talált benne zsidó vonatkozást, ahogy a korában már emlegetett⁸ *Bürgerbüchl und Ächtbüchl*ben sem. Így is több lesz 100 nyomtatott oldalnál, amit a Magyar–Zsidó Oklevéltár számára új anyagként össze tudott gyűjteni.⁹ Az anyag rövidesen nyomdába kerül. Kéri Mollayt, írjon recenziót a Kazó féle kötetéről a Századokba. Beszámol arról is, hogy a győri számadáskönyv ügye továbbra is bizonytalan, az Akadémia nem jelentkezett.¹⁰ Nagy szorgalommal gyűjti a város zenetörténetére vonatkozó anyagot, ami egyre érdekesebb és tartalmasabb. Ez a levél is jelzi Házi kutatásainak új irányait, amelyek hozzájárultak kutatói és egzisztenciális helyzetének javulásához.

Mollay gyors válasza március 5-én kelt. Gratulál, már át is nézte a Kazó-kötetet, elsősorban annak nyelvi anyagát. Sok szempontból lehet majd felhasználni, különösen érdekesekek a művészettörténeti vonatkozásai. Szívesen ír róla ismertetést. Felhívja Házi figyelmét Nagyfalusy Lajos könyvére, ami új adatokat tartalmaz a prépostra vonatkozóan.¹¹ Ő két egyetemi tankönyvön dolgozik, az egyik szöveggyűjtemény, a másik német nyelvtörténet. Április 18-án kelt levelében jelzi, hogy megbeszélte a Századok szerkesztőségével a Kazó kötet recenzióját.¹² Emellett a Moritz Pál üzleti könyvében szereplő *scheichl* szó eredetét és jelentését fejtegeti.

1960-ból Mollay egy válaszlevele maradt fent, ami augusztus 11-én, Siófokon kelt. Házi eredeti levelét sajnos nem ismerjük. Ebből úgy tűnik, volt remény a győri számadáskönyv megjelentetésére az Akadémiai Kiadónál. Házi – jogosan – kevesellte az ívenként 400 forintos tiszteletdíjat. Válaszában Mollay a „gyűjtött” és a „megfejtett” anyag közötti különbségre mutat rá. A számadáskönyv esetében „megfejtett” anyagról van szó, erről kell meggyőzni az illetékeseket. A Mollay család az egész hónapot a Balatonnál tölti, ezért nem tudtak találkozni a fővárosba felutazó Házival. Forráskiadványát – valószínűleg a zsidó okmánytár V. kötetét – Mollay szívesen ismerteti akár a *Magyar Nyelvben*, akár a *Századokban*. Egyúttal javaslatot tesz a magyar szórvány nyelvelmékek közlési módjára. Betűhív, de nem kurzivált formát ajánl annak drága szedési költségei miatt, valamint részletes mutatót. Ebben a levelében is visszatér

⁵ Verbényi (Veszélka) László (1910–1991) nyelvész, helytörténész, a Soproni Szemle szerkesztőbizottságának tagja.

⁶ Daniel Speer (1636–1707) német író, zeneszerző, templomi zenész. Tanítással is foglalkozott. Stuttgartban, Tübingenben majd Göppingenben tevékenykedett. Az ő ismerőse volt Pessler, vagy Bessler Lőrinc soproni muzsikusként, akinek egy művét ajánlotta 1685-ben. Besslerről: Mollay Károly: Adalék Bessler Lőrinc soproni muzsikusként életrajzához. In: SSz. 43 (1989), 355–357. és Bárdos Kornél: Sopron zenéje a 16–18. században. Bp. 1984. 263.

⁷ Karl Mollay: Das Ofner Stadtrecht. Eine deutschsprachige Rechtssammlung des 15. Jahrhunderts aus Ungarn. Budapest–Weimar, 1959. 239.

⁸ Turbuly 2013. 379.

⁹ Valószínűleg erről a kötetéről lehetett szó: Magyar–Zsidó Oklevéltár, V. kötet 2. rész. Ebben a Házi által közreadott anyag a 281–436. és a 483–499. oldalakon található.

¹⁰ A számadáskönyvről a Magyar Nyelv 1957. évi számába írt ismertetést. Teljes közreadására sajnos nem került sor.

¹¹ Nagyfalusy Lajos: A kapornaki apátság története. II. k. Bp., 1942. 178–191.

¹² A recenzió még 1959-ben megjelent a Századok 671–672. oldalán.

Házi Sopronon kívül gyűjtött anyagára, amibe szeretne betekinteni családtörténeti kutatásaihoz. A Kottanner emlékirat korrektúráját várja.¹³

Ötéves hiány mutatkozik a levelezésben. Elkallódhattak a levelek, erre utal Mollay az évi egyetlen, 1965. január 4-én kelt írása is, amiben a Házi által kért könyvek pontos hivatkozási adatait sorolja fel. Ő családtörténeti adatokat kér. 1966-ból három levél maradt fent, mindegyik októberben íródott. 7-én Mollay köszöni a Horváth Zoltán levéltár igazgatón¹⁴ keresztül nyújtott segítséget, valamint további családtörténeti vonatkozású kérdéseket tesz fel. Beszámol arról, hogy a középkori Sopron többnyelvűségével foglalkozik, ami egyre izgalmasabb, ahogy elmélyül a témában. Emellett a háromkötetes új etimológiai szótár számára dolgozza fel a magyar nyelv német jövevényszavait. Az első kötet rövidesen nyomdába kerül. Most is kéri soproni kollégáját, ha Pesten jár, keresse fel a családot. Házi 21-én kelt levelében válaszol a feltett kérdésekre. A hónap első felében Pozsonyban kutatott. Jó egészségben dolgozik, egy hónapja adta postára a zsidó okmánytár IX. kötete 531 oldalas kéziratának utolsó korrektúráját. Ha Pesten jár, meglátogatja a Mollay családot, bár nehezményezi, hogy tudóstársa soproni előadásáról utólag értesült.¹⁵

Módszertani szempontból nagyon érdekes, ahogy Mollay kérdéseire válaszolva Házi a rendelkezésére álló adatok alapján kikövetkezteti Artner Sebald és Nagy Tamás városbíró életkorát 1589-ben és 1595-ben. Emellett számos érdekes adatot közöl róluk. A levél, ami a cikk végén teljes terjedelmében olvasható, bizonyítja, milyen hatalmas tudás, hány, nagyságrendjében a százezret is meghaladó apró adat áll a Soproni polgárcsaládok című munka több, mint tízezer polgárának bemutatása mögött. Egyúttal bepillantást enged a korabeli, botrányoktól sem mentes hétköznapiakba. Egy héttel később, 28-án kelt válaszában Mollay köszöni az adatokat. Témája a többnyelvűségről egyre terebélyesedik, nem tudja egyszerre megoldani ezt a feladatot. Sok mindennel kell foglalkoznia, így kevesebb ideje jut soproni témáira, mint szeretné. Az elmaradt meghívóról nem tehet, a szervezők intézték. Előadása egyébként Házi számára nem tartalmazott új dolgokat. Beszámol arról, hogy beválasztották az Akadémia Várostitörténeti Albizottságába, ahol a soproni helytörténetírást is képviseli. Szívén viseli az okmánytár folytatását, külföldi vendégeinek mutogatja a sorozatot. Megjegyzése, miszerint „*Hátha az egész középkori anyag megjelenhetne!*”, mutatja, ahogy az 1940-es évek elején, ekkor is foglalkoztatja az okmánytárból kimaradó források közreadása.

Újabb, csaknem három évnyi szünetet követően folytatódik a levelek sora. Mollay 1969. május 16-án kelt rövid levelében jelzi, hogy 21–22-én az MTA Várostitörténeti Albizottságával Sopronban lesz az ásatások megtekintésére. Székely Györggyel együtt beszélni szeretnének Házival az okmánytár folytatásáról. Ő már tett javaslatot, amit a főbizottság elfogadott. Elsőként Házi Sopronon kívül gyűjtött anyagának, a már lemásolt ítéletkönyvnek¹⁶ (*Gerichtsbuch*) és Moritz Pál kalmár üzleti könyvének a kiadását

¹³ A magyar fordítás teljes egészében végül 1978-ban jelent meg a Magyar Helikon gondozásában. A korona elrablása. Kottanner Jánosné emlékirata 1439–1440. Ford. Mollay Károly. Budapest: Magyar Helikon. 1978.

¹⁴ Dr. Horváth Zoltán (1931–2012) levéltáros, 1961–1992 között a Soproni Levéltár igazgatója, a Soproni Szemle szerkesztőbizottságának tagja.

¹⁵ E levél első példánya érdekes módon 2013. november végén került elő a Soproni Szemle Szerkesztősége iratainak a rendezése során. MNL GYMSM Soproni Levéltára VIII. 3801. 4. doboz Mollay Károlyhoz írt levelek.

¹⁶ Más levelekben és a közreadott munka címében bírósági könyvként szerepel.

javasolta. A részleteket személyesen szeretné megbeszélni. December 19-i levelében¹⁷ arról ír, kiderítette, hogy az Akadémia már júniusban határozatot hozott a soproni okmánytár folytatásáról. Így beadható lett volna a kézirat, csak az illetékeseket nem értesítették. Beszámolt erről a Várostitörténeti Albizottság ülésén is. Házi hamarosan levelet kap a kézirat leadása ügyében. 25 ívet engedélyeztek, rövidesen kijelölésre kerülnek a lektorok és a szerkesztő. Véleménye szerint a bevezetőt és a mutatókat magyar és német nyelven kéne közreadni, így kelendőbb volna a kiadvány. Ha az egyes bejegyzéseket beszámozzák, a mutatók elkészítéséhez nem kell megvárni a tördelt korrektúrát. Házi három nappal későbbi, 24-én írt válaszában azt írja, nagyon el volt foglalva a zsidó okmánytár XII. kötetének a korrektúrájával, öt hetet pedig Kanadában töltött a gyerekeivel. Úgy tűnik, valamennyien túl vannak a kezdeti nehézségeken, ami megnyugvással tölti el. Sokat dolgozott az ítéletkönyvön, a mutatókat már elkészítette – magyarul. Így csak a bevezető készülhet németül, de ennek nem látja gyakorlati hasznát. A 25 ívbe Moritz Pál könyve nem fér bele – talán jobb is így. Egészséget és munkakedvet remél az új évre, ami Istentől függ.

Már ezekben a levelekben is megjelennek a két tudós közötti kisebb módszertani véleménykülönbségek a források közreadását illetően. Házi – korából adódóan is¹⁸ – ragaszkodik az általa korábban kialakított metódushoz, míg Mollay, figyelemmel kísérvé a forráskiadás elveiben bekövetkezett változásokat, s mert a német nyelvű városra vonatkozó forrásokat minél szélesebb körben szeretné megismertetni, olyan javaslatokkal áll elő, amiket Házi visszautasít. A későbbi években ez a konfliktus mélyül el, és vezet a több évtizedes kapcsolat Házi által történő megszakításához, ami egyúttal a Soproni Szemlében való publikációinak is végét vetett – a soproni helytörténet-írás nagy veszteségére.

1970. március 2-án kelt levelében Mollay arról tudósítja „Kedves Jenő Bátyját”, hogy megkapta lektorálásra a *Gerichtsbuch* kéziratát. A kiadó közlése szerint 15 ív lesz a német és öt ív a magyar nyelvű rész. Mivel a kiadó ekkor 30–35 íves kötetet tervez, rákérdez a Moritz Pál kézirat terjedelmére. Tudomása szerint Házi már lemásolta azt. Munkacímül a Sopron város története III. rész 1. köteteként megjelenő munkának a *Sopron város első bírói ítéletkönyve (Gerichtsbuch) 1427–1531* címet javasolja Házi Jenő szerzői, közreadói megjelölésével. Fentiekre várja annak véleményét.

A két kötet végül évtizedekkel később jelenhetett meg a Soproni Levéltár kiadásában, a *Sopron Város Történeti Forrásai* kétnyelvű sorozatában, amelynek elindításában az 1990-es évek elején Szende Katalin sorozatszerkesztő mellett kezdeményező szerepet játszott Mollay Károly. Ő adta közre 1993-ban az indító kötetet, az *Első telekkönyvet*. Tiszteletdíját a Házi Alapítványnak ajánlotta fel, hozzájárulva ezzel a további forráspublikációk, köztük a városi könyvek publikálásához. Ugyancsak az ő közreadásában jelent meg egy évvel később Moritz Pál kalmár üzleti könyve. A Bírósági Könyv Németh János közreműködésével 2005-ben került kiadásra.¹⁹

¹⁷ A levél vége hiányzik.

¹⁸ 78 éves ekkor.

¹⁹ Mollay Károly: *Első telekkönyv / Erstes Grundbuch 1480–1553*. Sopron város történeti forrásai A/sorozat, 1. kötet. Sopron, 1993. 235., Mollay Károly: *Das Geschäftsbuch des Krämers Paul Moritz / Moritz Pál kalmár üzleti könyve 1520–1529*. Sopron város történeti forrásai B/sorozat, 1. kötet, Sopron, 1994., 100., Házi Jenő – Németh János: *Gerichtsbuch /Bírósági Könyv 1423–1531*. Sopron város történeti forrásai A/sorozat, 2. kötet Sopron, 2005., 434.

Házi március 7-én kelt válaszában közli, hogy a *Gerichtsbuch* terjedelme nyomtatásban valóban 20 ív körüli a mutatók nélkül, az átirrt Moritz Pálé 5 és negyed ív. Így az alapszövegek eleve meghaladják a 30 ívet. Utóbbi közreadását szívesen vállalja, néhány feltétellel. Külön mutatót kell készíteni, egyrészt azért, mert az ítéletkönyvé már elkészült, és el is küldte a kiadónak, másrészt az anyag sajátosságai miatt más jellegű mutatózást igényel, mint az előbbi. A munkához sürgősen szüksége van Othmar Pickl: *Das älteste Geschäftsbuch Österreichs* című könyvére, azt hosszabb időre szeretné kölcsönkérni Mollaytól. Az alapkéziratot rögvest el tudja küldeni, de az előszó és a mutatók elkészítéséhez hosszabb időre, legalább fél évre van szüksége.

Mollay szeptember 10-i leveléből kiderül, hogy lektori véleményét a bírósági könyvről még tavasszal megírta. Reméli, a másik lektor, Kubinyi András is elkészült már. Hosszabb külföldi útja miatt még nem sikerült vele felvenni a kapcsolatot. Amennyire tőle telik, igyekszik előmozdítani a megjelenést. A nyarat a Balatonnál töltötte részben szellemi, részben fizikai munkával. Különlenyomatot küld, és kisebb cikket, vagy akár hosszabb tanulmányt vár a Szemlébe. Házi egy héttel későbbi válaszlevelében²⁰ köszöni a szeparátumot. Kubinyi lektori véleményét a hónap elején kapta meg. Jóindulatú – írja –, de nem helyesli a sorszámozást és a magyar nyelvű regesztákat. „... ez irányú véleményét nem veszem figyelembe. Idáig pesszimista voltam a *Gerichtsbuch* kinyomtatását illetőleg, de most már bizakodó a hangulatom és hiszem, hogy jövő évben elhagyja a sajtót.” – írja. Örül annak, hogy Mollay lett a Szemle főszerkesztője, bár több lesz a bosszúsága vele, mint az öröme. „Abban légy bizonyos, hogy neked mindig szívesen fogok írni, csak nekrológokat ne kérj tőlem.” Rögtön ajánl is egy kisebb cikket Haydnról és egy nagyobbat Sopron megye ipara és kereskedelme 1745-ben címmel. Mostani munkái miatt azonban ennek elkészítésére nem tud pontos időpontot megadni. Fialalabb kollégáját nagy-nagy szeretettel köszönti.

1971-ből egy levélváltás maradt fent. Január 21-én Mollay írt, az okmánytár tervezett terjedelme az Akadémiai Kiadónál újra 25 ív. Moritz Pál így a következő kötetre marad. Társai talán a Papi könyv (*Priesterbuch*) és a már említett *Bürgerbüchl und Ächtbüchl* lehetnek. A legfontosabb most a *Gerichtsbuch*, amelynek a nyomdai előkészítése során szükségesek még bizonyos változtatások, ezért a kiadó visszaküldi a kéziratot. Mollay úgy gondolja, ezek nem jelentenek nagyobb munkát. Egy glosszárium is szükséges, amit Házi bizonyára könnyen elkészít. A Moritz mutatóját is érdemes lenne elkezdni, mert még az év folyamán be kellene adni, nehogy megszakadjon a folytonosság.

Házi időközben Mollay szerkesztői jelentésével együtt megkapta a kéziratot a kiadótól. Álláspontját alaposan megfontolta, és 30-án írt válaszlevelében a következőkben foglalta össze: „Ha azt akarod, hogy a *Gerichtsbuch* nyomtatásban megjelenjen, akkor bele kell nyugodnod abba, hogy én a magyar nyelvű regesztákat nem törölöm és a mostani sorrendet a sorszámozásban nem változtatom meg. A lényeg ennél a munkánál a szöveg hibátlan megfejtése és leközlése. Minden más kérdés ehhez viszonyítva másod-, vagy csak harmadrendű fontossággal bír.” Mivel a szöveg az ő

²⁰ 1970. 09. 17.

neve alatt jelenik meg, a felelősséget érte ő viseli. A glosszáriumot elkészíti, az ajánlott facsimilét megszerzi, a szöveget pedig összeolvassa Tirnitz Józseffel.²¹ Egyéb apróságokkal azonban nem kíván foglalkozni. Várja Mollay válaszát, addig nem fog hozzá a glosszáriumhoz, ami jó egy havi munka. Ebből az évből nem maradtak fent további levelek, az ítéleti könyv ügye azonban lekerült a napirendről, jelezve, hogy nem sikerült a megegyezés a közreadó és a kiadó között.

1972-ből három levelet ismerünk. Mollay január 21-én megköszöni Házi Jenőnek a Soproni Szemlébe szánt cikkét az Artner családról. Címet javasol és kiegészítéseket kér. Rákérdez, hogy Horváth Zoltán levéltárigazgató tett-e lépéseket műve kiadására a Történettudományi Intézeténél. Nem lehet tudni, melyik munkáról van szó, talán a Soproni polgárcsaládokról, talán még a *Gerichtsbuch*ról. Házi egy, október 7-én írt levelét ismerjük még. Ebben beszámol arról, hogy gyermekeit látogatta meg Kanadában. Küld egy tanulmányt, amit a 4. számban szeretne közölni, kiemelt helyen. Emellett Jancsovcics Antal kérésére feldolgozza Rauch András zeneszerzőre vonatkozó adatait, aki annak véleménye szerint a kórusművek területén „*olyan ragyogó csillag a zene-költészet égboltozatán, hogy nálunk nincs párja Kodály Zoltánig.*” Ebből „*országára-világra szóló*” szenzációt lehetne egy kis propagandával csinálni. Nagyszabású hangversenyt képzel el a jubileumi ünnepségen, amihez a Szent Mihály templom adná a helyszínt, ahol Rauch 30 évig szolgált. Szívesen beszélgetne erről Mollayval személyesen is, mivel nagyszerű adatai vannak. Azért is fontos lenne a személyes megbeszélés, mert a Városházán kétségbeesetten nagy a hallgatás az évforduló méltó megünnepléséről. Házi lelkesedéséből arra lehet következtetni, sokat várt Rauch András újra felfedezésétől. Az 1920-as években a soproni virágének és a latin–magyar szójegyzék Sopron és Házi nevét is országszerte reflektorfénybe helyezte a művelt nagyközönség körében. Valami hasonlóra számíthatott most is. Mollay október 10-én kelt válaszlevelében köszöni a küldött kéziratot, amit a következő évi 1. számban tud a Szemle lehozni.²² Nagyon örül, hogy Házi elvállalta a Rauch cikk megírását. Jó lenne megállapítani, melyik házban lakott a zeneszerző, hogy annak falán emléktáblát állíthassanak. A hangverseny mellett ez is hozzátartozna az évfordulós ünnepséghez.

1973 törést hozott kettejük kapcsolatában. Ahogy Házi 1973. március 16-án írt leveléből kiderül, az idős tudós megneheztelt az István bíróról szóló cikk kéziratában tett néhány szerkesztői javítás miatt. Így nem ír többet a Szemlébe, Rauchról szóló tanulmányát visszavonja. Utolsó mondatában arra utal, kollégáját is hibáztatja a *Gerichtsbuch* kiadásának elmaradása miatt. Mollay március 23-án kelt levelében válaszol. A szerkesztők célja a folyóirat egyöntetűségének, stílusának a biztosítása, alkalmanként a hiányos bibliográfiai adatok kiegészítése. Emiatt történtek kisebb változtatások a kéziraton. A bírósági könyv ügyében egy pártatlan harmadik tudna reális véleményt mondani. Jó szándékkal ő javasolta Házi munkáját az okmánytár új sorozata első kötetének, ő kérte fel Horváth Zoltánt a 80 éves Házit köszöntő cikk megírására. Mivel Házi nem állt el a Rauch-cikk visszavonásától, Mollay november 10-i rövid levelében a cikkhez adott másolatok (Rauch feleségeinek végrendeletei) visszaküldését kéri.

²¹ Tirnitz József (1926–2007) levéltáros, a Soproni Levéltár munkatársa, 1957–1961 között megbízott igazgatója.

²² A Soproni Szemle 1973. évi 1. számában István, az első soproni városbíró címmel jelent meg Házi tanulmánya.

Az elveihez és döntéseihez mindig szilárdan ragaszkodó Házi a hosszú életéből még hátralévő 13 év alatt nem változtatta meg elhatározását, nem publikált többet a Soproni Szemlében. Korábbi szívélyes nexusuk nem állt helyre. Mollay 1985. február 14-én kézzel írt rövid születésnap-i köszöntője a levelezés utolsó darabja. Megírása bizonyítja Mollay készségét a békülésre, megőrzése pedig azt jelzi, Házi számára is fontos maradt ez a kapcsolat. Az 1973 utáni időszakot életében a Magyar–Zsidó Oklevéltár három önálló kötete és néhány kisebb cikk mellett egyik főműve, az 1982-ben megjelent Soproni polgárcsaládok fémjelzi.²³ A kiindulópont e munka esetében is a két tudós Soproni családokra vonatkozó közös kutatási terve a 40-es évek elején.

Végezetül teljes terjedelmében közöljük Házi Jenő 1966. október 21-én kelt levelét, ami jól példázza levelezésük jellegét, említett családtörténeti munkája munkamódszerét és a mögötte álló hatalmas forrásbázist.

Függelék

Házi Jenő levele Mollay Károlynak. Sopron, 1966. 10. 21.
Gépirat

Kedves Karcsim!

Október 7-én kelt leveledre már korábban válaszoltam volna, ha időközben nem Pozsonyban dolgoztam volna, ahonnet csak 19-én tértem vissza.

Azt kérdezted tőlem, hogy Artner Sebald 1589-ben és Nagy Tamás 1595-ben hány éves volt? Sajnos, közvetlen adatom sem az egyik, sem a másik életkorára nincsen, pedig mindkettőre, de főleg Nagy Tamásra elég sok aprólékos adattal rendelkezem, azonban életkoruk nincs említve. Azért állítom ezt határozottan, mert az életkort minden alkalommal pontosan feljegyeztem, ha erre volt utalás. Azért valószínűsíteni mindkettő életkorát lehet.

Artner Sebald édesapjának, Artner Erhardnak első feleségétől, Piroskától gyermekei vagy nem születtek, vagy ha igen, azok még csecsemőkorukban meghaltak. Ez a Piroška 1569. május 16-án még élt, viszont 1572. április 27-ről van keltezve Miksa király kegyelemlevele, amelyben megbocsátja A. Erhard volt városi belső tanácsosnak azt a súlyos vétkét, hogy mint özvegy ember, teherbe hozta a cselédlányát, mely vétkéért elcsapták belső tanácsosi állásából, megfosztották a polgárjogától és bebörtönözték. Ez a királyi kegyelemlevél egyúttal rehabilitációt is jelentett, azaz kiszabadult a börtönből, visszanyerte polgárjogát és bár belső tanácsosnak ezután sohasem választották meg, de megengedték neki, hogy ügyvédeskedjen.

Bizonyosnak tartom, hogy a királyi kegyelemlevél leérkezte után, amely 2–4 héttel a keltezés után történhetett, Artner Erhard rövidesen újból megházasodott, 2. feleségét Borbálának hívták, kitől született első gyermeke viszont Sebald volt, ki leghamarabb 1573 március havában láthatta meg a napvilágot, tehát 1589. március 12-én, amikor keltezi a magyar levelét, maximálisan 16 éves volt! Sebaldról tudom, hogy

²³ Házi Jenő: Soproni polgárcsaládok 1535–1848. I–II. Bp. 1982.

tanulmányai elvégzése után Kassán lett városi jegyző és mint ilyen Soprontól távol élte le életét és fiatalon halt meg, mert 1609-ben már nem élt.

Nagy Tamás unokája volt Nagy Balázsnak. Annyit tudok róla biztosan, hogy 1587-ben nősült idegenben, mert 20 tallérra büntették meg, tehát 1587-ben 20 évnél idősebb és 30 évnél fiatalabb volt, mert ebben a korban az előkelő soproni ifjak 20–30 év között házasodtak. Ő is fiatalon halt meg, mert 1603. május 7-én már néhai. Elégdjél meg ennyivel, mert többet nem írhatok és nem tudok.

Egészségem hála Istennek kifogástalan és sokat dolgozom. Ezelőtt egy hónappal adtam postára a Magyar–Zsidó Okmánytár IX. kötetének, mely 531 oldal lesz, az utolsó korrektúráját és most már a X. kötetten dolgozom.

Pestre igen ritkán utazom, de ha erre sor kerül, igyekezni fogok Téged felkeresni, bár Te az utóbbi időben engem elkerültél. Volt előadásod Sopronban, miről én csak utólag értesültem!

Meleg barátsággal üdvözöl:

Sopron, 1966. október 21-én

Jenő bátyád